

DRABINA (58) *sb f*

Oba a jasne.

sg N drabina (9). ◇ G drabiny (7). ◇ A drabinę (12). ◇ I drabiną (6). ◇ L drabinie (6). ◇ pl N drabiny (1). ◇ G drabin (2). ◇ A drabiny (9). ◇ I drabinami (3). ◇ L drabinách (3); -ách (2) HistAl, SarnUzn, -ach (1) Prot.

Sł stp, Cn notuje, Linde XVI – XVIII w,

1. *Ustawione pionowo lub skośnie dwie równoległe żerdzie albo drągi połączone poprzecznymi szczeblami, służące do wspinania się w górę i schodzenia na dół; scala Murm, Mymer¹, BartBydg, Mącz, Calep, Cn; climax Calep (55) : OpecŻyw [155], 184v; Murm 135; Mymer¹ 31; Scala, instrumentum cum gradibus aptum ad scandendum, drabyna BartBydg 138; yakom ya nyewstawyl drabyny wogrod Thwoy ZapWar b. r. nr 2329, b. r. 2329; LibMal 1551/158; Iakob drábinę przez fen widzyał do niebá od zymie BielKron 77, 14v [2 r.], 14v marg, 378, 465v [5 r.]; Mącz 180b; Górndworz P5v, Gg6v [2 r.]; HistRzym 97; A nie máłz tey trudności czegobychmy fie nie wáżyli dla tego kęśá doczefnego nędznego. [...] iuż hecel naidzie sługę co plá zá ogon pod fukienicą wlecze/ iuż drugi zá káthem drábinę niefie. RejZwierc 65v, 101; Káždy gołpodarz v domu śwego/ niech ma drábinę [scalam mobilem] y ofękę ModrzBaz 83v, 84; SkarŻyw 29 [2 r.], 31, 347; Climax – Drabina, łchod. Calep 207a, 950a; GostGosp 144; WujNT 471.*

W przen (4) : Prośno budúią drabiny Czo chcą wleńcz do nieba jemi RejKup Sv; KrowObr 193; Obroćmyłz tedy myłli włzytki/ y śły dułzne náłze/ ku they naifwiefzey światłości/ kthora nam drogę do niebá pokázuie/ á zá tą/ [...] po tey drábinie/ kthora ná łpodnim łzczęblu ma/ cień iákis piękności/ idźmy áż do onego naiwylzłego gmáchu/ gdzie niebiełka/ [...] piękność mieszka Górndworz Mm6.

Zwrot: »po drabinach wstępować« = dochodzić do jakiejś godności, urzędu, sprawując kolejno niższe funkcje (1): Inffuły mi fię chćiało/ y pirwłzego Roku. Lecz gdy mi po drábinách włępować kazano/ łżem też niemogł włtáwác ná łutrznią ták ráno. Prot Bv.

Przen (8) :

a) *Pomoc, środek ułatwiający osiągnięcie zbawienia (6) : [aby M. Boska] łlodkością/ drábiną/ y orędownitzką byłá KrowObr 155v; ktorego [Jezusa] opowiedamy być zbáwićielem/ drogą/ żywotem/ drábiną/ nádzieią KrowObr 193v, 192v, 193v.*

Wyrażenia: »drabina grzesznych« (1): To drzewo [krzyża] iełt drábiną grzełznych. KrowObr 172v.

»drabina do nieba« (1): I co iełth przeć fię Páná Iezu Kryłtá tey náłzey iedyney drábinie do niebá KrowObr 192v.

b) *Coś bardzo wysokiego; tu: o koniu (1) : Zołniérz zásię obiéra wáláchá łmáglégo [...] Choć go zbędzie z tráfunku/ nie ták zdrowiu pláći/ Ale táká drábiná z śmiercią wnet pobráci. WyprPl B3.*

c) *Wywód genealogiczny (1) :*

Szereg: »tabliczka a drabina« (1): Tákże y ono: Iákub Boż y Páná Iezu Kriłtułow łługá. Item. Ták Bog vmiłował fwiát. Thy włzytki mieylcá ktore tu włpominamy/ á oni imi álleguią w tabliczkách á drábinách włzytki mowią o Synie vniżonym/ á nie ták iáko iełt z Oycem rowny. SarnUzn F7.

a. wojsk. Narzędzie oblężnicze (10) : *RejKup* Cv [2 r.]; Mácedonowie [...] poczęli wstępować na mury/ niektorzy po drábinach niekthorzy też rękómá fie chwytaiąc. *HistAl* C; *Leop* 1.*Mach* 5/30; [Tytus] kazał do muru drábiny przyśtáwiác/ y mocnie strzelbę pułczyć *BielKron* 147; *RejZwierc* 65v; *BielSpr* 61v; *BudBib* 1.*Mach* 5/30; *StryjKron* 442.

W przen (1) : iuż iáko ná murze á iáko ná drábinie stoifz v łzturmu łwego s tą márną łmierciá łwoiá *RejZwierc* 179.

2. Przegroda w stajni, owczarni itp. w kształcie drabiny, za którą zakłada się siano dla koni i bydła; faliscae clathratae Cn (2) : ten pan iuż ieft iáko on báran między owieczkám/ czo im drábiná liáno zákriyá/ więc owieczki między łzczeble głowy włożywłzy lianko tobie wybieráią *RejZwierc* 64; Szopá zgniła byłá tám páłacem/ [...] żłob łószkiem/ drábiny namiotem *SkarŻyw* 27.

3. Boczna płaszczyzna wozu w kształcie drabiny, część wozu drabiniastego (1) : [kmić ma mieć] drábiny do żytá/ do śiáná/ do mierzwy/ do potrzebę *GostGosp* 30.

Cf **2. DRAB**

KN